

La contraportada del seu llibre comença amb una pregunta. Deixe'm que li la formule: Per què considera que les elits han fracassat a l'hora de configurar un disseny racional de l'euro?

—Les elits europees han fracassat perquè no han assumit les responsabilitats històriques que tenien davant seu. En lloc de guiar-se per la idea d'Europa, han avantposat els seus interessos personals i electorals, la qual cosa ens ha dut on som ara. Cal rescatar la Unió Europea del parany de l'exercici intergovernamental i postdemocràtic del poder dels governs en què ara mateixa es veu atrapada. Ens cal tornar al “mètode comunitari”; tornar a construir Europa com una democràcia transnacional i no com un grup de països que miren exclusivament pel seu benefici i el seu interès.

—**L'Europa dels Kohl, Mitterrand i companyia...**

—Hi ha un esvoranc enorme entre ells i els actuals dirigents europeus. La Unió Europea va nàixer com un projecte molt ambiciós que volia tallar de soca-rel la possibilitat que es produïra un nou conflicte bèl·lic. Però a poc a poc s'ha anat perdent aquest entusiasme col·lectiu. Es detecta certa fatiga a l'hora d'impulsar un projecte que és únic i que, al meu parer, encara té molt de recorregut a fer.

Però perquè això passi, cal que Alemanya —o més concretament, Angela Merkel— abandone la seua manera de fer. Europa no pot avançar com a projecte si continua la intransigència d'una Alemanya que ha optat per mirar exclusivament pel seu benefici. Ha optat per mirar cap a l'Est i s'encamina cap a Rússia per raons de dependència i seguretat energètica, alhora que rebutja qualsevol opció d'un govern realment col·legiat de la Unió Europea. La nova orientació político-estratègica alemanya debilita el seu compromís amb la construcció europea; soscava la credibilitat de les iniciatives encaminades a culminar l'eurozona; i alimenta el ressentiment de les nacions contra Europa. No es tracta d'enyorar temps passats, però arribats a aquest punt, l'euroescèptica Merkel i el seu govern haurien d'aprendre del llegat de Kohl, un governant que va saber conciliar la fidelitat a Alemanya amb la lleialtat a Europa.

PRATS I CAMPS

“La Unió Europea s'enfronta al risc cert d'una tercera recessió”

Europeísta convençut, el professor d'economia aplicada de la Universitat de València Manuel Sanchis i Marco (València, 1955) acaba de publicar 'El fracaso de las élites' (ed. Pasado&Presente, 2014), un llibre on dissectiona la crisi més greu viscuda mai a l'eurozona i advoca per refundar el compromís europeu.

—Però Alemanya, com a principal aportador a les arquitectures comunitàries, se sent en condicions d'exercir de cap d'aquest grup.

—Això va en contra del sentit d'Europa. La imposició del domini alemany sobre Europa resulta inacceptable. Europa sempre s'ha construït sobre la base del diàleg entre iguals i, en un marc institucional de sobirania compartida, mai mitjançant la coacció i el *diktat* de la jerarquia de l'Estat amb més força.

Arribats a aquest punt, m'agradaria remarcar que la crisi actual de l'euro no és una crisi de la banca, ni de l'euro, ni res que tinga a veure amb l'economia; és una crisi estrictament política, com purament política va ser la decisió de crear la moneda única. El que passa és que les elits han fet mans i mànegues perquè aquest fet no arribi a ulls de l'opinió pública perquè posa en evidència les seues pròpies debilitats. Habermas, a qui cite en el llibre, ho ha expressat amb molta claredat: la política es ridiculitza

a ella mateixa quan culpa el capitalisme i es posa a donar lliçons morals en lloc d'apel·lar al poder coercitiu del legislador democràtic. L'opinió pública ha de saber que el problema no és l'euro, sinó la manca de voluntat política de voler progressar en la construcció d'una comunitat política poc habitual anomenada Europa. No hi ha alternativa a més Europa; l'única alternativa fa temor: la III Guerra Mundial.

—En el llibre diu que el fet que el president de la Comissió Europea haja de ser nomenat pel Parlament farà que, “a diferència del que passava abans, la veu d'Europa no siga silenciada en el Consell Europeu”, on Alemanya ha exercit de cap visible. Té gens de confiança que, en el futur pròxim, els interessos nacionals deixin d'avantposar-se als interessos del conjunt europeu?

—Els interessos nacionals sempre estaran en la pugna. Però estic convençut que un president de la Comissió amb un mandat del Parlament, és a dir, dels representants del poble, és políticament més fort. La legitimació de Jean-Claude Juncker davant l'opinió pública és més gran que no la dels seus antecessors. Jo sóc optimista respecte d'Europa, però això no significa que siga ingenu. Seria molt important que es notara que les eleccions europees han servit perquè les propostes del mateix Juncker es traslladen i concreten en algun tipus d'iniciativa política.

—No creu que la polèmica a propòsit dels acords fiscals amb les multinacionals que ha saltat ara pot perjudicar la seua credibilitat?

—Crec que respecte a això hi ha molta hipocresia. Arran de la crisi del petroli, Luxemburg va passar de tenir un sector industrial molt potent a apostar pel sector de les finances, amb un esquema fiscal que en alguns aspectes és semblant al d'un paradís fiscal. A Bèlgica són molts els ciutadans que tenen un conte corrent obert a Luxemburg. I igual que ells, les multinacionals. Això ara i és *vox populi* a Brussel·les. Traure ara aquesta polèmica és hipòcrita i interessat.

—En el seu discurs d'investidura com a nou president de la Comissió, Juncker va anunciar un pla d'inversió públic-privat per als pròxims tres anys que va quantificar en 300.000 milions d'euros. Alemanya, preconi-

zadora de l'austeritat, no torpedinarà aquest pla?

—Jo no puc dir què farà Alemanya, però estic convençut que plans d'aquest tipus van en la bona direcció. Pel que fa al discurs pro i antiausteritat crec que s'han generat molts equívocs. Qüestions polítiques a banda, el principal problema que té avui Europa a nivell econòmic consisteix en l'elevat endeutament privat i públic de les economies i la necessitat d'avançar en la consolidació fiscal en un context d'estancament. Durant molts anys hem estat creixent a base de crèdits i això ja s'ha acabat.

Ara ens correspon fer dieta i la qüestió és quina dieta fem, perquè no és el mateix fer una dieta equilibrada que una d'aquelles dietes que consisteix a deixar de menjar un dia sencer. A l'igual que les dietes, les retallades també s'han d'aplicar d'una manera intel·ligent. Si el que fem és reduir partides que han de ser palanques de creixement per al futur més immediat, aleshores estem convertint la reducció del dèficit fins al 3% en un dogma de fe. Si reduïm en educació, investigació, tecnologia, etcètera, el que estem fent és carregar-nos el futur. D'on cal reduir és de la despesa improductiva, i, malauradament, ací a Espanya, a la vista de la corrupció que patim, hi ha molt de marge per actuar.

—La setmana passada la Comissió Europea va reconèixer que el perill d'una nova recaiguda va en augment. Anem cap a una etapa d'estancament?

—És possible que sí. L'economia de la Unió Europea està estancada i s'enfronta al risc cert d'una nova recessió econòmica. Seria la tercera des que va començar la gran recessió, en 2008. Els indicadors dels últims trimestres no constitueixen bones notícies.

Als greus problemes d'endeutament que té Europa s'ha de sumar que la inflació és molt baixa, la qual cosa neutralitza qualsevol rebaixa de tipus d'interès nominal per part del Banc Central Europeu i eleva els tipus d'interès reals a llarg termini que són, al capdavant, els que estimulen la inversió. Si el creixement del PIB i dels preus és molt baix i entrem en recessió, aleshores la ràtio deute/PIB entrarà en una senda de creixement explosiva que plantejarà el problema del pagament del deute en tota la seua cruïssa, ja que el marge per a polítiques ex-

PRATS | CAMPS

pansives és a hores d'ara molt reduït. No és estrany que, per aquest motiu, el Fons Monetari Internacional haja suggerit en el seu informe anual instrumentar polítiques expansives. I, d'una altra banda, que el BCE haja començat a considerar seriosament la necessitat d'imprimir diners i de posar en marxa polítiques de relaxació quantitativa similars a les aplicades per la Fed o pel Banc d'Anglaterra, amb l'objectiu últim d'eixir a la fi de la situació d'estancament econòmic en què ens trobem.

—**Mario Draghi, president del Banc Central Europeu, ha dit que farà tot el que calga per evitar una recaiguda. Alhora, ha comminat els governs europeus a moure també fitxa. Hi confia vostè?**

—Mario Draghi és un banquer audaç, com va quedar demostrat en el seu discurs en la reunió de banquers centrals de Jackson Hole, que ha passat un poc desapercebut. Allí Draghi va informar que al setembre iniciaria les operacions de finançament a termini més llarg amb objectius específics, tal com ha fet. Es tracta d'un mecanisme consistent a prestar diners als bancs al 0,25%, sempre que aquests no ho destinen a crèdits hipotecaris i els presten a empreses i famílies. També a Jackson Hole, Draghi va anunciar que el BCE estava preparat per realitzar compres directes de títols amb el suport d'actius, en sintonia amb la política aplicada amb èxit anteriorment per la FED i el Banc d'Anglaterra. L'objectiu d'aquestes compres de títol és diversificar els canals pels quals el BCE

podria generar liquiditat i, d'aquesta manera, desempantanegar el flux del crèdit a les empreses i les famílies, estimular la inversió privada, generar llocs de treball i impulsar el consum.

El BCE, per tant, està actuant i està posant en marxa mecanismes per evitar una nova recaiguda. Ara bé, com ha advertit Draghi, també els mandataris europeus han de tirar del carro. Han de tenir clar que cada volta el seu marge de maniobra és més xicotet. En tot cas, cal una reconstitució d'un nou "consens racional" entre socialdemòcrates i democristians que permeta relançar Europa mitjançant les reformes que necessita l'economia sense renunciar a l'estat social.

“La crisi de l'euro és estrictament política”

—**Després d'aquesta crisi que ha estat a punt d'anorrear l'euro, la moneda única europea està fora de perill per a les properes dècades?**

—Espere que sí, però el camí no serà gens senzill. Pensar que l'euro està fora de perill perquè els mercats financers estan tranquils no és una bona reflexió. França, amb Manuel Valls al capdavant de les moltes reformes que té pendents, ha de modernitzar la seua economia en molts àmbits. A més, ha de rebaixar el pes polític que els sindicats tenen en la gestió política de l'economia nacional. Matteo Renzi, per la seua banda, haurà

de prendre també moltes mesures arriscades. Veurem si és capaç, perquè no fer reformes és dolent per a l'economia però encara és pitjor anunciar-les i no fer-les.

Els avanços sobre la unió bancària relatiu als mecanismes de supervisió i de resolució de crisis bancàries són molt benvinguts però són, tanmateix, clarament insuficients si té lloc una altra crisi de l'euro. Per això, si les mesures polítiques abans indicades no arriben a materialitzar-se, no es pot excloure en absolut una nova recaiguda en la zona euro provocada per les pressions dels mercats sobre els països membres més febles en aquest moment.

—**Quins efectes tindrà l'estancament europeu sobre l'economia espanyola?**

—Des de l'any 2008, la recuperació espanyola ha estat sostinguda per les exportacions i, des de fa ben poc, pel consum intern, encara que d'una manera més tímida. L'economia espanyola ha estat creixent des de fa quatre trimestres i cada volta ho fa amb més força, tot i que en l'últim trimestre ha fluïxat. Les exportacions, que recentment havien mostrat símptomes d'esgotament, han tornat a mostrar xifres esperançadores. Per totes aquestes raons, no crec que a curt termini l'economia espanyola pugui caure en una tercera recessió.

—**A l'inici de la crisi tothom parlava de la necessitat de canviar el model productiu. S'està canviant alguna cosa d'aquell model que ens va dur a aquesta crisi?**

—No s'ha canviat res de res. Les retallades s'estan fent en educació, tecnologia, etcètera, que són palanques de creixement per al futur. El que s'està fent és perjudicar les possibilitats de creixement del futur.

Allò del "canvi de model productiu" era un plantejament simplista i perillós, signe inequívoc de la crisi de visió que regnava en el pensament econòmic i polític a Espanya. Per a aquest canvi de model productiu de què tant es va parlar, han mancat recursos econòmics, però ha mancat sobretot una visió estratègica que permetera avançar en matèria d'innovació i tecnologia. Malauradament en aquests dos camps estem en el mateix lloc que estàvem, si no és que hem anat cap enrere.

Violeta Tena